

II. PRACE DROBNE I MATERIAŁY

ANTONI GAŚSIOROWSKI (Poznań)

Sądy nadworne w Brodni w XV wieku

1. Stanisław Kutrzeba, autor podstawowej i do dziś niezastąpionej monografii sądów ziemskich i grodzkich w piętnastowiecznej Polsce, podczas badania sądownictwa w ziemi sieradzkiej poświęcił specjalny rozdział sądom królewskim odbywanym w Brodni za panowania Władysława Jagiełły¹. Wzmiankę o owych sądach podał już wcześniej R. Hube, który uznał je za sądy *in curia*, na dworze². S. Kutrzeba nazwał sądy w Brodni „sądami królewskimi dla ziemi sieradzkiej”, odprawianymi corocznie, periodycznie około Niedzieli Palmowej bądź przez króla, bądź, gdy króla w Brodni nie było, przez specjalnego delegata lub kilku delegatów. „Główną cechą tych sądów — pisał Kutrzeba — jest ich periodyczność, czego nie ma przy sądach królewskich (*in curia*). W tej formie spotyka się sądy królewskie tylko w Sieradzu. Stanowią więc one jego specyficzną cechę”. Według dalszych słów Kutrzeby sądy w Brodni w XV w. stają się coraz rzadsze, zanikają po 1450 r. „Widocznie — konstatuje Kutrzeba — jest to przeżytek epoki, która minęła. Źródła dają poznać już tylko ostatnie stadium ich bytu”³.

Kutrzeba podjął w swej pracy trud zbadania organizacji, funkcjonowania sądów terenowych w późnym średniowieczu, zbadania oddzielnie dla każdej dzielnicy, ziemi, województwa ówczesnej Rzeczypospolitej, gdzie — jak słusznie podnosił — odrębności lokalne były jeszcze nad wyraz silne. Nie zajmował się jednak genezą późnośredniowiecznych sądów, jeszcze w ostatnim wydaniu swego podręcznika historii ustroju Polski stwierdzając, iż „geneza sądów ziemskich nie jest dotychczas wyjaśniona”⁴. Najlepsze wyjaśnienie tej genezy dał Z. Wojciechowski⁵, ono też

¹ S. Kutrzeba, *Sądy ziemskie i grodzkie w wiekach średnich*, RAUh, t. XLII, 1902, s. 173 - 175.

² R. Hube, *Sądy ich praktyka i stosunki prawne społeczeństwa w Polsce ku schyłkowi XIV wieku*, Warszawa 1886, s. 288 - 289.

³ S. Kutrzeba, o. c., s. 175.

⁴ S. Kutrzeba, *Historia ustroju Polski w zarysie*, t. I, Warszawa 1949, s. 119.

⁵ Z. Wojciechowski, *Organizacja i kompetencja sądownictwa na prawie polskim w Polsce piastowskiej*, cz. I. — w okresie przedimmunitetowym, Sprawozdania PAU XXXIV, 1929, nr 1, s. 3 - 7.

stanowiło podstawę sformułowania w podręczniku historii państwa i prawa Polski pióra J. Bardacha, który stwierdził, że „sąd ziemski powstał z dawnego sądu nadwornego okresu rozdrobnienia, w drodze wyodrębnienia się jurysdykcji dzielnicowych sędziów nadwornych, kiedy po utworzeniu królestwa utrzymali się oni w województwach i ziemiach, początkowo jako królewscy sędziowie lokalni, działający w towarzystwie asesorów”⁶. Pogląd ten zakłada, że w początkowym okresie istnienia sądów ziemskich były one sądami królewskimi, nie zaś — jak to miało miejsce później — szlacheckimi sądami stanowymi⁷. Pogląd ten wydaje się słuszny i — mimo głosów sceptycznych pojawiających się sporadycznie aż po dziś dzień⁸ — ma wszelkie dane utrzymania się w nauce. W jego świetle sądy ziemskie, działające w XIV i XV w. roczki i wiece sieradzkie, były sądami królewskimi, sprawowanymi przez sędziego królewskiego, wydającymi wyroki w imieniu króla. Przyjęcie takiego założenia, znajdującego pokrycie w terminologii sądowej (*iudicium regale*, dopiero stopniowo w XV w. ustępujące miejsca terminowi *iudicium terrestre*), zmusza jednak do postawienia pytania, jaki charakter nosić by miały inne, odrębne od roczków i wieców sieradzkich sądy, sprawowane regularnie co roku w Brodni — jak twierdzi Kutrzeba — w imieniu nieobecnego tam często króla. Stwierdzenie istnienia takich sądów, w których Kutrzeba widział relikwiny dawniejszej organizacji sądownictwa, podważałoby przytoczone wyżej poglądy na genezę sądownictwa ziemskiego i zmuszało do poszukiwania odrębnej genezy roczków i wieców sądowych z jednej, a owych sądów królewskich z drugiej strony. Nie trzeba dodawać, że istnienie takich sądów królewskich, niezależnie od sądów ziemskich, stanowiłoby ważki argument dla przeciwników tezy o królewskiej, dworskiej, genezie sądownictwa ziemskiego. Dlatego też ponowne zbadanie sądów w Brodni wydaje się pożyteczne.

2. Zapisy o sądach w Brodni, wciągane do sieradzkich ksiąg ziemskich, a od 1416 r. do specjalnych sieradzkich ksiąg wiecowych⁹, nie określają charakteru sądów, notując po prostu: *termini Brodna* (1404), *in*

⁶ J. Bardach, *Historia państwa i prawa Polski*, wyd. 2, t. I, Warszawa 1964, s. 475.

⁷ Por. A. Gąsiorowski, *Powiat w Wielkopolsce XIV - XVI wieku*, Poznań 1965, s. 13 - 16 (tamże wcześniejsza literatura).

⁸ Do takich należy cytowana wyżej wypowiedź Kutrzeby, który jednak wcześniej (*Sądy*, o c., cz. I, RAU hf, t. XL, 1901, s. 372 - 375) podnosił królewską genezę sądów ziemskich. Ostatnio prof. W. Hejnosz w recenzji wydawniczej omówienia późnośredniowiecznych kancelarii sądowych (w: *Dyplomatyka wieków średnich*, Warszawa 1971), kwestionując podany tam wywód sądu ziemskiego z królewskiego, napisał, „iż trzeba chyba raczej przyjąć, że ten »sąd ziemski« w nieznanym bliżej na razie okolicznościach powstał raczej z oddolnej inicjatywy szlacheckiej — i to w takim komplecie, w jakim go w późniejszym, już źródłowo uchwytym, czasie spotykamy, a nie takim »ewolucyjnym« sposobem”.

⁹ Archiwum Główne Akt Dawnych (AGAD) terr. Sieradz 6 k. 13^v i n.

Brodna (1406, 1416, 1418), *celebrati in Brodna* (1405, 1409)¹⁰. W wypadku obecności króla na posiedzeniu sądu zapiski podają dodatkowo: *termini in presentia domini regis* (1418, 1420, 1422) czy, podobnie, *in presentia regie maiestatis* (1425, 1428, 1429, 1432). Sąd odprawiają wówczas najczęściej wymienieni imiennie dostojnicy *a regia maiestate deputati* (1416, 1418, 1425) czy *locati* (1420)¹¹. Kompetencja sądu nie różni się — jak wówczas zazwyczaj — od kompetencji sądów wiecowych czy roczków¹², obejmując jednak również sprawy szczególnie ważne oraz sprawy osób wyłączonych od sądownictwa roczków ziemskich¹³. Analiza zapisów pozostałych z posiedzeń sądu nie daje podstaw do bezspornego określenia jego właściwego charakteru. Zupełnie natomiast jednoznacznie wyjaśniają ów charakter dopiero — itineraria Władysława Jagiełły.

Kutrzeba bez dostatecznych podstaw przypuszczał, że sądy w Brodni odbywały się corocznie. Zestawienie dat wszystkich znanych sądów w Brodni i itinerarium króla (por. Dodatek I) pozwala stwierdzić ponad wszelką wątpliwość, że podczas trwania roków w Brodni król był zawsze w Brodni obecny¹⁴. Pozwala to na stwierdzenie, wbrew Kutrzebie, że w Brodni mamy do czynienia ze zwykłym sądem nadwornym, *in curia*, odbywanym tam wszędzie, gdzie złoży go przebywający aktualnie król.

Pozostaje jednak do wyjaśnienia problem uderzającej regularności terminów odbywania się sądów w Brodni. Jak już zauważył Kutrzeba, zbierały się one prawie zawsze około Niedzieli Palmowej. Wyjaśnienie tego leży znowu w itinerariach Władysława Jagiełły. Jego objazdy kraju, przeprowadzane na skalę nie spotykaną ani wcześniej, ani później, dokonywane były najczęściej w tych samych okresach roku. W połowie karnawału król ruszał z Litwy (gdzie spędzał Boże Narodzenie) do Korony — na zapusty zjeżdżał do Jedlni, w połowie wielkiego postu był w Krakowie. Po krótkim pobycie w stolicy ruszał na północ — przez Wieluń, Sieradz, na Wielkanoc docierał do Kalisza. W drodze z Sieradza do Kalisza przejeżdżał przez Brodnię, gdzie popasał — bywało to z reguły około Niedzieli Palmowej. Regularne coroczne podróże Jagiełły do Wielkopolski (i — co ważniejsze — na pogranicze krzyżackie) rozpoczęły się około

¹⁰ Sygnatury ksiąg pod odpowiednimi datami w Dodatku I.

¹¹ Listy tych dygnitarzy zamieszczam w Dodatku II. Zwraca w nich uwagę stopniowe rozszerzanie składu wymienianego w nagłówku trybunału i włączenie doń coraz to większej liczby przedstawicieli lokalnych — sieradzkiej i łęczyckiej — hierarchii urzędniczych. Uderza też częsta nieobecność sędziego i podsędka ziemskich sieradzkich na większości wcześniejszych posiedzeń sądu.

¹² O kompetencjach por. J. Bardach, o. c., s. 476.

¹³ O tych wyłączeniach por. K. Tymieniecki, *Pierwsze objawy przewrotu gospodarczo-społecznego w Wielkopolsce XV w.*, Studia historyczne ku czci Stanisława Arnolda, Warszawa 1965, s. 44.

¹⁴ Por. Dodatek I — dane z przygotowanego przeze mnie itinerarium Władysława Jagiełły.

1400 r. i trwały aż do wielkiej wojny 1410 r. W latach następnych król jeździł wiosną do Wielkopolski zasadniczo co dwa lata (1413, 1414, 1416, 1418, 1420, 1422, 1424, 1425, 1426, 1428, 1429, 1430, 1432, 1433)¹⁵. We wszystkich tych latach, wyłączając rok 1426, kiedy to ze względu na chorobę króla zmieniano stereotypową trasę podróży¹⁶, król zatrzymywał się w Brodni. Tylko pod koniec życia króla, w latach 1432 i 1433 nie dotrzymany został wielkopostny termin pobytu w Brodni¹⁷. Tylko też z tych lat, w których Jagiełło podróżował do Wielkopolski, zachowały się wiadomości o sądach w Brodni (Dodatek II).

Brodnia, królewska wieś należąca do starostwa sieradzkiego, położona nad Wartą o 20 km na północ od Sieradza, była jedną z ulubionych wiejskich rezydencji Władysława Jagiełły. Jeszcze w XVI w. stał tam *dom pobity gontami, w nim izby 2 przy sieni. W jednej izbie okien 4, dwie zaprawione drzewem a we dwu błony szklane, komin murowany, — stół 1. W drugiej izbie 3 okna, jedno zaprawione, a we dwu błony szklane w drzewo. Z tej izby komora, komin niemały, lepiony. U izdeb i u komór drzwi z wrzeczadźmi. Z sieni dwie komorze i kuchnia*¹⁸. Tu, być może, odbywały się królewskie roki. Podobne rezydencje miał Jagiełło w Jedlni pod Radomiem, Radoszycach koło Końskich, Przyszowie pod Sandomierzem, lubelskim Żukowie (Żukowicach), podobne w Niepołomicach, ruskich Glinianach, Medyce, Dobrostanach. We wszystkich tych dworach podczas pobytu w nich króla odbywały się, jak wiadomo, roki nadworne. Były one charakterystyczne dla tych właśnie dzielnic, w których znajdowały się rezydencje panującego, szczególnie dwory wiejskie czy leśne — w Sieradzkim, Małopolsce, na Rusi. W pozbawionej takich rezydencji Wielkopolsce, podobnie w Łęczyckim sądy *in curia* odbywały się z reguły w miastach — stolicach powiatów (Poznań, Kościan, Gniezno, Konin, Pyszcz, Kalisz w Wielkopolsce) lub tylko w stolicach województw (jak w Łęczyckim). Regularność odprawiania sądów króla w poszczegól-

¹⁵ Por. A. Gąsiorowski, *Długoszowe itineraria królewskie*, Roczniki Historyczne XXXV, 1970, s. 122.

¹⁶ J. Długosz, *Historiae Polonicae libri XII*, t. IV, Kraków 1877, s. 337.

¹⁷ S. Kutrzeba, *Sądy*, o. c., cz. I, s. 374 pisze, że sądy króla odbywały się w miejscach, gdzie zatrzymywał się on „na pobyt kilkutygodniowy lub kilkumiesięczny. Tylko taki czas nadawał się, rzecz naturalna, do odbywania sądów”. Jest to jednak błędne. Władysław Jagiełło, za którego panowania sądy nadworne zbierały się szczególnie często, w miejscu popasu zatrzymywał się nie dłużej niż kilka dni. Utartym zwyczajem były sądy *in curia* odprawiane *tercia die post ingressum domini regis* (według licznych zapisów w księgach sądowych). Przez pół wieku swego panowania Jagiełło nie przebywał nigdy kilku miesięcy w jednej miejscowości, a i pobytu kilkutygodniowe można by zliczyć na palcach jednej ręki.

¹⁸ Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich 1564–1565, cz. I, Bydgoszcz 1961, s. 56–57, por. też S. i S. M. Zajączkowski, *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łęczyckiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. 1, Łódź 1966, s. 27–28.

nych miejscowościach nie była cechą charakterystyczną tylko sądów w Brodni. W związku z ustalonym rytmem podróży królewskich sądy *in curia* odbywały się, np. w Jedlni z reguły podczas zapustów, w Sandomierzu — w początku wielkiego postu i około 8 września, wreszcie w Niepołomicach — po święcie św. Marcina (połowa listopada)¹⁹. Wydaje się zresztą, że możemy tu mówić o współzależności regularnych sądów i terminów objazdów króla: sprawowanie sądów *in curia* na terenie całego kraju było jednym z głównych przyczyn podejmowania objazdów a stałe terminy tych sądów jednym z czynników warunkujących kalendarz objazdów.

Regularność podróży Władysława Jagiełły i ich ustalone terminy były powodem, że terenowe królewskie sądy *in curia* znalazły sobie ważne miejsce w systemie sądownictwa tego czasu. Do sądów króla odsyłano z roczków trudniejsze sprawy na równi z odsyłaniem do sądów wiecowych — remisji takich dokonywały i sądy sieradzkie²⁰. Z drugiej strony częste objazdy kraju przez panującego aktywizowały sądownictwo lokalne — nie jest przypadkiem, że największą regularność działania roczki w całej Polsce wykazują za panowania Jagiełły a okres po roku 1434 przynosi wyraźne zmniejszenie aktywności tak roczków jak i wieców sądowych.

3. Regularne sądy *in curia*, odprawiane w miejscach postojów królewskich były ważnym, jak się wydaje dziś, niedostatecznie docenianym czynnikiem aktywizacji terenowego sądownictwa późnośredniowiecznego. Działy one najbardziej aktywnie właśnie za panowania Władysława Jagiełły. Ta ich duża rola zaczęła maleć po śmierci Jagiełły. Młody Władysław Jagiellończyk nie kontynuował ojcowskich objazdów terenu jako formuły administracji kraju i organizacji sądownictwa. Terenowe sądy *in curia* znacznie mniejszą rolę odgrywały także za panowania następnych władców Polski, poważnie ograniczających swą ruchliwość, przebywających częściej w stolicy kraju oraz na posiedzeniach sejmów walnych i terenowych sejmów generalnych.

Instytucja sądów w Brodni, podobnie jak sądów w Jedlni, Żukowie, Radoszycach, Przyszowie i innych dworach królewskich, żywa od schyłku XIV w., upadła też po śmierci Władysława Jagiełły. Po roku 1433 nie słychać o dalszych posiedzeniach sądu, nie słychać bowiem również o poby-

¹⁹ Por. tylko przykładowo: Archiwum Komisji Prawniczej AU, t. VIII, cz. 1, nr 1746, 1776, 1808, 1896, 1945 i n.; Starodawne Prawa Polskiego Pomniki, t. II, s. 175, 199, 205, 221, 238, 250, 259 i n. (Jedlnia, Niepołomice).

²⁰ Np. AGAD terr. Sieradz 6 k. 6, 6^v, 22 i n.; R. Hube, o. c., s. 289 (remisja z 1399 r. jest jednocześnie najstarszą znaną mi wzmianką o sądach w Brodni). Częste sądy w Brodni wykształciły też, wzorem miast powiatowych, instytucję woźnych sądowych, rekrutujących się najpewniej z zależnej ludności dworskiej — w zapisie z 1416 r. występuje *Jacobus ministerialis de Brodna* (terr. Sieradz 6 k. 6)

tach starszego syna Jagiełły w Brodni²¹. Kazimierz Jagiellończyk, kontynuujący w początkach swego panowania tradycję regularnych objazdów kraju (załamana potem przez wojnę trzynastoletnią), w 1450 r. zatrzymał się w Brodni, składając tu, wzorem ojca, sąd²². Był to jednak wypadek sporadyczny; w latach następnych nie spotykamy już króla w Brodni, giną też ze źródeł *termini in Brodna*.

DODATKI

I. Chronologia pobytów Władysława Jagiełły w Brodni

1401, po 20 marca: Index actorum saeculi XV nr 351*.

1404, 22 - 24 marca: Archiwum Państw. w Krakowie dok. Zbiór Rusieckich 94; AGAD terr. Sieradz 3 k. 94^v i n. (sąd).

1405, 10 kwietnia: AGAD terr. Sieradz 3 k. 142 i n. — sąd. Pobyt króla potwierdzony przedtem (4 kwietnia) w Piotrkowie, potem (24 kwietnia) w Kaliszu.

1406, 8 kwietnia: AGAD dok. perg. nr 6308.

1408, 9 kwietnia: AGAD terr. Sieradz 3 k. 178^v i n. — sąd. Pobyt króla potwierdzony potem w Kaliszu 19 - 20 kwietnia.

1409, 1 kwietnia: AGAD terr. Sieradz 3 k. 183 i n. — sąd. Pobyt króla potwierdzony potem w Kaliszu 10 kwietnia.

1413, 17 - 19 kwietnia: Biblioteka Czartoryskich w Krakowie rkps 3345 k. 45; Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski t. V nr 213**.

1414, 4 kwietnia: Acta capitulorum ed. Ulanowski, t. II nr 67.

1416, 13 kwietnia: AGAD terr. Sieradz 6 k. 13^v i n.; Matricularum regni Poloniae summaria (MRPS) t. V nr 5564.

1418, 18 - 22 marca: AGAD terr. Sieradz 6 k. 44 i n.; Archiwum Komisji Historycznej t. IV. s. 166.

1420, 1 kwietnia: AGAD terr. Sieradz 6 k. 72 i n., także Długosz, Historia, t. IV, s. 259.

1422, 7 - 8 kwietnia: Codex epistolaris saeculi decimi quinti t. II nr 106; AGAD terr. Sieradz 6 k. 92^v i n.

1424, 11 kwietnia: AGAD terr. Sieradz 6 k. 94 i n.; KDP t. II nr 365, por. też Codex epistolaris Vitoldi nr 1135 - 1138.

1425, 2 - 4 kwietnia: AGAD terr. Sieradz 8 k. 22^v i n.

1428, 30 - 31 marca: ibidem k. 69 i n.

²¹ Por. S. Kwiatkowski, *Itinerarium Władysława (III) Warneńczyka króla Polski i Węgier*, Album uczącej się młodzieży polskiej poświęcone Józefowi Ignacemu Kraszewskiemu, Lwów 1879, s. 453 n.

²² AGAD terr. Sieradz 11 k. 237^v.

* W regeście jako miejsce wystawienia podano Grodno — jest to błąd wydawcy, bowiem 11 marca był król w Radomiu (Kodeks dyplomatyczny Polski — KDP — t. I nr 151), a 25 marca w Uniejowie (F. Piekosiński, *Wybór zapisek sądowych grodzkich i ziemskich wielkopolskich z XV wieku*, s. 103).

** Tu błędnie Grodno jako miejsce wystawienia dokumentu.

1429, 22 marca: ibidem k. 85 i n.

1432, 6-7 maja: ibidem k. 98 i n.; MRPS t. IV cz. 3, suppl. nr 666.

1433, 21 sierpnia: Index actorum nr 1921; AGAD tzw. Metryka Litewska IV, B, 17 k. 33.

II. Sądy królewskie w Brodni — terminy i skład asesorów***

1404 — wielki poniedziałek (24 marca): Zbigniew (z Brzezia) marszałek (nadworny), Jan (Ligęza) wda łącz., Jakusz (z Kniecypola) wda sier., Marcin (z Kalinowej) klan sier., Krystyn (z Ostrowa) klan sandomierski, Jan (z Oleśnicy) sta łącz., Warcisław sta sier.

1405 — piątek przed Niedzielą Palmową (10 kwietnia): Warcisław sta sier., Krystyn (z Ostrowa) klan sandomierski, Mikołaj (z Michałowa) klan wojnicki, Wacław (z Dobrej) sędzia sier., Zawisza (z Gruszczyc?) chorąży sier., Dobiesław podśedełk sier.

1408 — wielki poniedziałek (9 kwietnia): Zbigniew (z Brzezia) marszałek (nadworny), Mikołaj (z Michałowa) sta sier. (i klan wojnicki), Marcin (z Kalinowej) klan sier., Janusz (z Tuliszkowa) klan kaliski, Jakusz (z Kniecypola) wda sier.

1409 — wielki poniedziałek (1 kwietnia): Zbigniew (z Brzezia) marszałek (nadworny), Mikołaj (z Michałowa) klan wojnicki i sta sier., Janusz (z Kniecypola) wda sier., Marcin (z Kalinowej) klan sier.

1416 — wielki poniedziałek (13 kwietnia): Mikołaj (z Michałowa) wda sandomierski i sta sier., Jakub (z Kniecypola) wda sier i sta kujawski, Dobiesław (z Błogiego?) klan spycymierski, Zbigniew (Bąk z Góry) klan rozpierski, Jakub (z Rogoźna) pkom sier., Chociemir Garnisz (z Suchcic) chorąży (większy) sier., Marcin (z Kalinowej) klan sier., Piotr (Szafraniec) pkom krakowski. Następne posiedzenia sądu we wtorek i środę.

1418 — piątek przed Niedzielą Palmową (18 marca): król, Mikołaj (z Michałowa) wda sandomierski i sta sier., Marcin z Kalinowej klan sier. i sta wieluński, Zbigniew z Góry klan rozpierski, Piotr Szafraniec pkom krakowski, Krystyn klan sandomierski (błąd — zapewne winno być — sądecki), Jakub (z Rogoźna) pkom sier., Chociemir (Garnisz z Suchcic) chorąży (większy) sier. Następne posiedzenia sądu w sobotę, niedzielę, poniedziałek, wtorek.

1420 — wielki poniedziałek (1 kwietnia): król, Piotr Szafraniec pkom krakowski i sta sier., (Wawrzyniec) Zaremba marszałek nadworny — *vicemarschalcus regni Polonie*, Jakub z Kniecypola wda sier., Marcin z Kalinowej klan sier., Jan ze Szczekocin klan lubelski, Florian z Korytnicy klan wiślicki, Prandota z Sarnowa sędzia łącz., Andrzej z Brochocic sta kujawski, Jakub z Rogoźna pkom sier., Tomasz (z Mierzyna) łowczy sier., Mikołaj z Oporowa wda i sta łącz., Adam z Tura podśedełk łącz. Następne posiedzenia sądu we wtorek i środę.

1422 — wielka środa (8 kwietnia): król, Piotr Szafraniec pkom krakowski i sta sier., Jakub z Rogoźna pkom sier., Dobek z Błogiego klan spycymierski, Mikołaj z Puczniewa podkornie sier., Piotr z Glinna wojski sier., Wincenty z Mikołajewic.

1424 — sobota przed Niedzielą Palmową (15 kwietnia): Piotr Szafraniec pkom krakowski i sta sier., Marcin z Kalinowej klan sier. i sta wieluński, Piotr z Widawy sędzia sier., Adam z Tura sędzia łącz., Świętosław z Zawady podśedełk sier., Jan Pella bp kujawski, Tomasz Szeliga z Janowic pkom sier., Chebda ze Złotnik cześnik łącz. (chyba raczej sier.), Jan Gruszczynski, Chebda z Niewiesza, Janusz (z Tuliszkowa)

*** Użyte skróty: abp — arcybiskup, bp — biskup, klan — kasztelan, łącz. — łączycy, pkom — podkomorzy, sier — sieradzi, sta — starosta, wda — wojewoda.

wa) klan kaliski, Sędziwój z Ostroroga wda poznański i sta wielkopolski. Następne posiedzenia sądu w niedzielę, poniedziałek, wtorek i środę.

1425 — wielki poniedziałek (1 kwietnia): król, Wojciech (Jastrzębiec) abp gnieźnieński, Jan (Biskupiec) bp chełmski, Sędziwój z Ostroroga wda poznański i sta wielkopolski, Janusz z Kościelca wda inowrocławski, Piotr Szafraniec pkom krakowski i sta sier., Marcin z Kalinowej klan sier., Wojciech Malski pkom łącz. i sta łącz., Tomasz Szeliga z Janowic pkom sier., Chociemir Garnisz z Suchocic chorąży większy sier., Jan z Gruszczyc chorąży mniejszy sier., Tomek z Mierzyna łowczy sier., Florian z Woźnik podłowczy sier., Stanisław z Gaju łowczy (większy) łącz., Piotr z Widawy sędzia sier., Świętosław z Zawady podsądek sier. Następne posiedzenia we wtorek i środę.

1428 — wielki wtorek (30 marca): król, Wojciech (Jastrzębiec) abp gnieźnieński, Piotr Szafraniec pkom krakowski i sta sier., Jakub z Koniecpola wda sier., Marcin z Kalinowej klan sier., Zbigniew z Góry klan rozpierski, Tomek z Janowic pkom sier., Chociemir z Suchcic chorąży (większy) sier., Piotr z Glinna wojski sier., Piotr (z Widawy) sędzia sier., Świętosław z Zawady podsądek sier., Adam z Tura sędzia łącz., Andrzej z Sarnowa (i Wróblewa) podsądek łącz., Mikołaj z Grąd pisarz ziemski sier. Następne posiedzenie sądu w środę.

1429 — wielki wtorek (22 marca): król, Wojciech (Jastrzębiec) abp gnieźnieński, Domarat z Kobylan marszałek *Regni Polonie*, Jakub z Koniecpola wda sier., Marcin z Kalinowej klan sier., Zbigniew z Góry klan rozpierski, Piotr z Widawy sędzia sier., Świętosław z Zawady podsądek sier., Tomek Szeliga (z Janowic) pkom sier., Chociemir z Suchcic chorąży większy sier. (dalej strona uszkodzona) Andrzej z Wróblewa podsądek łącz., Piotr ze Strykowa niecznik łącz., Ścibor z Borysławic wda łącz., Krystyn z Kozichgłów klan sądecki, Jarand z Brudzewa wda inowrocławski.

1432 — wtorek, 6 maja: król, Piotr (Szafraniec) z Pieskowej Skały wda sandomierski, Dobrogost z Kolna klan kamiński, Wojciech Malski klan łącz., Piotr Szafraniec jr pkom krakowski, Wojciech z Parzęczewa łowczy (mniejszy) łącz., Stanisław z Dobrzelina pkom łącz., Piotr z Widawy sędzia sier. Tego samego dnia w godzinach późniejszych: nowy skład sądu: Dobrogost z Kolna, Krystyn z Dzierzbic klan brzeski, Baranowski sta łącz., Siestrzeniec burgrabia będziński, Piotr z Widawy, Mikołaj z Grąd pisarz ziemski sier. Następne posiedzenie sądu w środę: skład — Piotr z Widawy, Mikołaj z Wierzbicka sędzia dobrzyński, Klemens z Behcic podstoli łącz., Mikołaj z Grąd, Maciej z Bielaw klan brzeziński, Dzierław (zapewnie błędnie, zamiast Gniewosz) z Dalewic podstoli krakowski, Piotr Szafraniec jr, Jan Grabski z Dobrej.

1450 — sobota przed Niedzielą Palmową (28 marca): król, Mikołaj Lanckoroński marszałek koronny, Mikołaj Kaznowski *loco iudicis*, Mikołaj z Nieradzy *loco subiudicis*.